

Economie als wetenschap

In het Nederlands heeft het woord economie een dubbele betekenis. Enerzijds bedoelt men er een wetenschap mee, maar anderzijds wordt het woord ook gebruikt in uitdrukkingen als de Nederlandse economie, en dan bedoelt men de feitelijke gang van zaken in de volkshuishouding, het geheel van het menselijk streven in landbouw en industrie, handel en verkeer en elke andere menselijke activiteit, gericht op het bevredigen van behoeften.

In het navolgende zal ik mij beperken tot de economie als wetenschap, met een enigszins ouderwetse term als staathuishoudkunde aangeduid. Hierbij gaat het om de studie van die verschijnselen in onze samenleving, die samenhangen met het menselijke streven om de behoeften, die zeer groot zo niet onbeperkt zijn, met schaarse middelen zo goed mogelijk te bevredigen.

Zoals bekend wordt de wetenschap der economie in Nederland in twee faculteiten gedoceerd, n.l. in de juridische en in de economische faculteit. Er is natuurlijk verschil in plaats en betekenis in het studieprogramma; in de economische faculteit vormt zij het hoofdvak, terwijl in de juridische faculteit haar plaats uit de aard der zaak meer bescheiden is. Ik zal mij nu verder tot de economische faculteit beperken, waarin de economie een zeer belangrijke plaats inneemt, naast natuurlijk andere studievakken, zoals uit een vroeger artikel in het V.U.-blad duidelijk is geworden.

De economie houdt zich dus bezig met de studie van het menselijk streven om het welvaartstekort te overwinnen, waarbij men dus altijd een keuze zal moeten doen uit schaarse middelen, die voor verschillende doeleinden kunnen worden aangewend. Hierbij doen zich een groot aantal vraagstukken voor, die nauw met elkaar samenhangen, maar niettemin in eerste aanleg zeer goed van elkaar kunnen worden onderscheiden.

Veel vraagstukken.

In de eerste plaats treft men dan die vraagstukken aan, die verband houden met de voortbrenging van goederen en diensten. Het gaat hierbij om problemen van productie en consumptie, van aard en omvang der geproduceerde en gevraagde goederen en diensten, om markten en prijzen. Dit hele complex van vraagstukken maakt deel uit van de theorie der waarde- en prijsvorming, waarbij in het bijzonder het marktgedrag van kopers en verkopers aandacht ver-

dient. Op het ene type markt is dit anders dan op het andere, en in het bijzonder ondernemersafspraken, bijv. in de vorm van kartels, dienen met name te worden geanalyseerd in verband met de grote betekenis, die zij kunnen hebben voor productie en consumptie.

Tezamen met de prijsvorming van eindproducten komt de beloning voor productiefactoren tot stand. Productiefactoren zijn middelen, die voor de voortbrenging nodig zijn, en die wij gemakshalve in een viertal grote groepen onderbrengen n.l. arbeid, natuurlijke gaven, kapitaal en ondernemerskwaliteiten. Het arbeidsloon in zijn verschillende vormen, de grondrente of pacht, de kapitaalinterest en het ondernemersinkomen vormen tezamen het hoofdstuk inkomensverdeling, en het behoeft weinig betoog, dat hier verschillende belangrijke en soms nog niet bevredigend opgeloste vraagstukken liggen. Dit laatste geldt trouwens voor ieder onderdeel van de economie; in deze boeiende wetenschap, die zich bezig houdt met menselijke gedragingen t.a.v. schaarse bevredigingsmiddelen, treden voortdurend veranderingen op, hetzij door wijziging in feitelijke omstandigheden, hetzij door verdieping van inzicht, zodat correctie van verworven kennis en ingenomen standpunten dikwijls nodig is.